Partea introductivă
Dosarul nr. 2-5766/22
2-22037177-12-2-18032022-1

H O T Ă R Â R E
În numele Legii

17 mai 2023 mun. Chişinău

Judecătoria Chişinău, sediul Centru
Instanţa compusă din:
Preşedinte de şedinţă, judecătorul Svetlana Cușnir
grefierul Ana-Maria Dogot

examinând, în sediul instanţei, în şedinţă publică, cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de ***** împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM, cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii,

Partea descriptivă

c o n s t a t ă:

La 17.03.2022, ***** a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM, cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii.

În motivarea cererii de chemare în judecată a indicat că, la *****, de Procuratura Anticorupție a fost dispusă pornirea urmăririi penale, conform elementelor infracțiunii prevăzute de art. ***** din Codul penal, pe faptul delapidării averii străine.

Urmărirea penală a fost pornită pentru faptul că, în perioada 03.05.2017- 12.05.2017, ***** și*****, în calitate de angajați ai *****, companie ce acorda servicii internaționale de transport de mărfuri, acționând în participație complexă cu *****, ultimul având rolul de organizator și instigator la comiterea infracțiunii, au însușit marfă ce aparține ***** rezidentă a Federației Ruse, și anume doua loturi de mere proaspete soi ,,Golden,” a câte 20 tone, plasate în 2 400 lăzi, în valoare totala de ***** USD, ce le-a fost încredințată de reprezentantul companiei *****, pentru a fi transportată în Federația Rusă, or. *****, cauzând un prejudiciu material în proporții deosebit de mari.

Prin ordonanța din 28.11.2017 a ofițerului de urmărire penală al SUP a IP Rîșcani, mun. Chișinău, ***** ***** a fost recunoscut în calitate de bănuit în comiterea infracțiunii prevăzute de art. ***** din Codul penal.

Potrivit art. 13 CEDO, orice persoană, al cărei drepturi și libertăți recunoscute de prezenta convenție au fost încălcate, are dreptul să se adreseze efectiv unei instanțe naționale, chiar și atunci când încălcările s-ar datora unor persoane, care au acționat în exercitarea atribuțiilor oficiale.

Prin ordonanța din 31.01.2018 a procurorului în Procuratura Rîșcani, mun. Chișinău, V. Ivanov, a fost dispusă scoaterea de sub urmărire penală a lui ***** - bănuit de comiterea

infracțiunii prevăzute de art. 190 alin. (5) din Codul penal, din motiv că fapta nu întrunește elementele infracțiunii.

Suplimentar a mai indicat că, la *****, a depus cerere cu privire la informarea despre soarta cauzei penale nr.********** iar soluția de sub urmărire penală i-a fost adusă la cunoștință la 03.02.2022.

Astfel, reclamantul ***** a solicitat încasarea de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul lui ***** Teodor a sumei de 200 000 lei, în vederea reparării prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii.

În ședința de judecată reclamantul *****, a susținut cererea de chemare în judecată și a solicitat încasarea din contul bugetului de stat, cu titlu de prejudiciu moral a sumei de 200 000 lei.

În ședința de judecată reprezentantul pârâtului Ministerul Justiţiei, Alexandru Vicol, împuternicit în baza procurii nr. 141 din 29.12.2021 (f. d. 52), a susținut obiecțiile sale menționate în referinţă (f. d. 71-74), solicitând respingerea acțiunii ca nefondată și neîntemeiată.

Motivarea

Audiind reprezentanții părților, cercetând şi analizând materialele dosarului civil, instanţa de judecată conchide de a respinge cererea de chemare în judecată, din următoarele considerente.

În conformitate cu prevederile art. 5 alin. (1) din Codul de procedură civilă, orice persoană interesată este în drept să se adreseze în instanță judecătorească, în modul stabilit de lege, pentru a-şi apăra drepturile încălcate sau contestate, libertățile şi interesele legitime, iar potrivit prevederilor art. 166 alin. (1) din Codul de procedură civilă, oricine pretinde un drept împotriva unei alte persoane ori are un interes pentru constatarea existenței sau inexistenței unui drept trebuie să depună în instanța competentă o cerere de chemare în judecată.

Potrivit dispozițiilor art. 130 alin. (1) din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea multaspectuală, completă, nepărtinitoare și nemijlocită a tuturor probelor din dosar în ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

În temeiul art. 240 alin. (1) din Codul de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei și admisibilitatea acțiunii.

În conformitate cu art. 524 din Codul de procedură penală, persoanele cărora, în cursul procesului penal, prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală sau ale instanţelor judecătoreşti, li s-a cauzat un prejudiciu material sau moral au dreptul la despăgubire echitabilă în conformitate cu prevederile legislaţiei cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală şi ale instanţelor judecătoreşti.

Potrivit prevederilor art. 1 din Legea privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti nr. 1545 din 25.02.1998, această lege constituie actul legislativ de bază care reglementează cazurile, modul şi condiţiile de răspundere patrimonială a statului pentru prejudiciul cauzat prin acţiunile ilicite comise în procesele penale şi administrative de organele de urmărire penală, de procuratură şi de instanţele judecătoreşti.

Conform art. 2 alin. (1) din Legea nr.1545-XIII din 25.02.1998, sub acţiuni ilicite se înțeleg - acţiuni sau inacţiuni ale organului de urmărire penală sau ale instanţei de judecată, care

exclud vinovăţia acestora, dar al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nicio persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere şi nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcţie de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanţa de judecată, manifestate prin încălcarea intenţionată a normelor procedurale şi materiale în timpul procedurii penale sau contravenţionale (infracţiuni).

Deci, din textul normei citate reiese că legiuitorul califică drept acţiuni ilicite - acţiunile sau inacţiunile organului de urmărire penală sau ale instanţei de judecată, care nu neapărat să fie ilegale și exclud vinovăţia acestora, dar al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nicio persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere şi nu poate fi judecată.

La fel, faptul că o persoană este scoasă de sub urmărire la o etapă ulterioară sau achitată în instanța de judecată nu înseamnă neaparat că deciziile organului de urmărire au fost greșite.

Astfel, legiuitorul prin art. 2 din Legea nr. 1545, enunță că chiar dacă acțiunile agenților sunt legale, în sensul expus supra, caracterul ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nicio persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere şi nu poate fi judecată, iar dacă acest fapt s-a întâmplat persoana trebuie despăgubită.

Din materialele dosarului rezultă că, prin ordonanța din 28.11.2017 a organului de urmărire penală al SUP IP Rîșcani, al Direcției de Poliție mun. Chișinău, inspector ***** ***** a fost recunoscut în calitate de bănuit în comiterea infracțiunii prevăzute de art. ***** din Codul penal (f. d. 7).

La 31.01.2018, prin ordonanța procurorului în Procuratura mun. Chișinău, Oficiul Rîșcani V. Ivanov, a fost dispusă scoaterea integrală de sub urmărire penală în cauza penală nr.***** a cet. *****, pe motiv că în acțiunile acestuia nu se întrunesc elementele infracțiunii prevăzute de art. 191 din Codul penal (f. d. 8-11).

În conformitate cu art. 275 pct. 3) din Codul de procedură penală, urmărirea penală nu poate fi pornită, iar dacă a fost pornită, nu poate fi efectuată, şi va fi încetată în cazurile în care fapta nu întruneşte elementele infracţiunii, cu excepţia cazurilor când infracţiunea a fost săvârşită de o persoană juridică.

În conformitate cu art. 284 alin. (1) din Codul de procedură penală, scoaterea persoanei de sub urmărirea penală este actul de reabilitare şi finalizare în privinţa persoanei a oricăror acţiuni de urmărire penală în legătură cu fapta anterior imputată.

În conformitate cu art. 285 alin. (1) din Codul de procedură penală, încetarea urmăririi penale este actul de liberare a persoanei de răspunderea penală şi de finisare a acţiunilor procedurale.

Din conținutul cererii de chemare în judecată rezultă că, reclamantul ***** solicită, prin prisma prevederilor Legii nr. 1545, repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale procuraturii, în mărime de 200 000 lei, făcând referire la principiile compensării echitabile și rezonabile a prejudiciului moral, suferințele morale cauzate de perioada îndelungată a desfășurării procesului penal, gravitatea infracțiunii incriminate precum și riscul stabilirii unei pedepse privative, starea de stres și frustrare cauzate reclamantului prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală și ținând cont de rezonanța pe care a avut-o în localitate informația despre învinuirea reclamantului.

Conform art. 3 alin. (1) lit. a), c) din Legea nr. 1545-XIII din 25.02.1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti, este reparabil prejudiciul material şi moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma: reţinerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub

formă de arest, de declaraţie de a nu părăsi localitatea sau ţara, tragerii ilegale la răspundere penală, efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziţiei, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcţie), precum şi în urma altor acţiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice.

Art. 6 din aceeași Lege, stipulează că, dreptul la repararea prejudiciului, în mărimea și modul stabilit de prezenta lege, apare în cazul, devenirii definitive și irevocabile a sentinței de achitare, scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare, adoptării de către instanța judecătorească a hotărârii cu privire la anularea arestului administrativ sau a muncii corecționale în legătură cu reabilitarea persoanei fizice, adoptării, de către judecătorul de instrucție, în condițiile art. 313 alin. (5) din Codul de procedură penală, în privința persoanei achitate sau scoase de sub urmărire penală, a încheierii privind înfăptuirea, în timpul procesului penal, a măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației.

Coroborând prevederile legale citate supra, instanța reține că reparabil este doar prejudiciul moral și material cauzat persoanei fizice sau juridice în urma reținerii ilegale, aplicării ilegale a măsurilor preventive sub formă de arest, de declarație de a nu părăsi localitatea sau țara, tragerii ilegale la răspundere penală; condamnării ilegale, confiscării ilegale a averii, supunerii ilegale la muncă neremunerată în folosul comunității; efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice; supunerii ilegale la arest administrativ, reținerii administrative ilegale sau aplicării ilegale a amenzii administrative de către instanța de judecată; efectuării măsurilor operative de investigații cu încălcarea prevederilor legislației; ridicării ilegale a documentelor contabile, a altor documente, a banilor, a ștampilelor, precum și în urma blocării conturilor bancare. Adică măcar unul din aceste temeiuri trebuie să persiste și în cazul scoaterii persoanei de sub urmărire penală sau încetării urmăririi penale pe temeiuri de reabilitare, ceea ce în cazul din speță nu se regăsește.

Analizând cele indicate, instanța conchide că pentru aplicabilitatea dispoziţiilor Legii nr. 1545, în fiecare caz în care se pretinde încasarea despăgubirilor materiale şi morale cauzate prin acţiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanţelor judecătoreşti, urmează să existe şi să fie întrunite cumulativ atât circumstanţele prevăzute de art. 3 din Legea nr. 1545 - prejudiciului material şi moral reparabil, cât şi circumstanţele prevăzute de art. 6 din Legea nr. 1545 - cazurile de apariţie a dreptului la repararea prejudiciului. În consecinţă, normele legale menţionate mai sus sunt indisolubile una faţă de alta şi nicidecum nu pot fi aplicate separat.

Prin urmare, instanţa notează că pentru ca persoana să poată pretindă la repararea din contul Statului a prejudiciului material şi moral în temeiul Legii nr. 1545, trebuie să existe simultan câte una din condiţiile prevăzute de art.3 şi art.6 din legea menţionată supra, ceea ce în speţa de faţă nu este, în acest mod evidenţiindu-se substanţial netemeinicia şi lipsa de suport legal a acţiunii examinate.

Totodată, conform art. 2007 alin.(1) lit.a) din Codul civil, prejudiciul cauzat persoanei prin acţiunile organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanţelor de judecată se repară de către stat integral, indiferent de vinovăţia persoanei responsabile, în următoarele cazuri: condamnare ilegală, tragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declaraţiei scrise de a nu părăsi localitatea.

Conform art. 2036 alin. (1)-(3) din Codul civil, în cazul în care persoanei i s-a cauzat un prejudiciu moral prin fapte ce atentează la drepturile ei personale nepatrimoniale, precum şi în alte cazuri prevăzute de lege, instanţa de judecată are dreptul să oblige persoana responsabilă la reparaţia prejudiciului prin plata de despăgubiri. Prejudiciul moral se repară indiferent de existenţa şi întinderea prejudiciului patrimonial. Reparaţia prejudiciului moral se face şi în lipsa vinovăţiei autorului, faptei ilicite în cazul în care prejudiciul este cauzat prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a arestului preventiv sau a declaraţiei scrise de a nu părăsi localitatea, aplicarea ilegală în calitate de sancţiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunităţii şi în alte cazuri prevăzute de lege.

Conform art. 2037 alin. (1), (2) din Codul civil, mărimea despăgubirii pentru prejudiciul moral se determină de către instanţa de judecată în funcţie de caracterul şi gravitatea prejudiciului moral cauzat persoanei vătămate, de gradul de vinovăţie a autorului prejudiciului, dacă vinovăţia este o condiţie a răspunderii, şi de măsura în care această despăgubire poate aduce satisfacţie echitabilă persoanei vătămate.

Caracterul şi gravitatea prejudiciului moral le apreciază instanţa de judecată, luând în considerare circumstanţele în care a fost cauzat prejudiciul, restrângerea posibilităţilor de viaţă familială şi socială, precum şi statutul social al persoanei vătămate.

În contextul celor enunțate, instanța menționează că pentru a pretinde repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii şi ale instanțelor judecătorești, reclamantul în cererea de chemare în judecată urma să dovedească prejudiciul moral sub aspectul existenței (care suferințe fizice sau psihice) şi prin care probe se confirmă argumentele invocate de acesta, or, nerespectarea principiului probațiunii statuat la art. 118 din Codul de procedură civilă va constitui o încălcare flagrantă a prevederilor art. 6 a Convenției Europene pentru Drepturile Omului. Sarcina probării mărimii prejudiciului moral îi revine reclamantului şi se apreciază individual pentru fiecare caz, luându-se în considerație argumentele ambelor părţi în proces, jurisprudența Curții Europene şi excluzându-se pretenții excesive şi vădit exagerate.

Analizând în ansamblu probele administrate, instanța de judecată constată că în speță nu se identifică întreprinderea oricăror acțiuni procedurale care să limiteze drepturile și interesele reclamantului, prin acțiunile ilegale ale organului de urmărire penală, așa după cu stabilesc cerințele prevăzute de art. 3 din Legea 1545 din 25 februarie 1998.

Suplimentar, instanța mai reține că art. 50 din Codul penal identifică răspunderea penală ca fiind condamnare publică, în numele legii, a faptelor infracționale și a persoanelor care le-au săvârșit, condamnare ce poate fi precedată de măsurile de constrângere prevăzute de lege, iar drept rezultat doar acțiunea de recunoaștere a persoanei în calitate de bănuit în condițiile prevăzute de art. 63 alin. (1) și art. 64 alin. (1) din Codul de procedură penală, nu poate fi calificată drept o acțiune de condamnare publică.

Din normele legale sus-citate rezultă că, în speţa dată nu sunt întrunite condiţiile de aplicabilitate a Legii nr.1545, prin urmare nu există temei juridic de a se pretinde achitarea din contul Statului prejudiciului moral.

În această ordine de idei, în viziunea instanței, toate argumentele și afirmațiile invocate de către reclamant, sunt lipsite de suport juridic, iar instanța le apreciază ca fiind inconsistente și fără raționament valabil circumstanțelor speţei.

Prin urmare, circumstanțele descrise determină instanța de judecată de a concluziona că, cererea de chemare în judecată depusă de ***** împotriva Ministerul Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM, cu privire la repararea prejudiciului moral

cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii, este neîntemeiată şi urmează a fi respinsă.

Dispozitivul

În conformitate cu art. 236 din Codul de procedură civilă, instanța de judecată

h o t ă r ă ş t e:

Se respinge cererea de chemare în judecată depusă de ***** împotriva Ministerului Justiției al RM, intervenient accesoriu Procuratura Generală a RM, cu privire la repararea prejudiciului moral cauzat prin acțiunile ilicite ale organului de urmărire penală, ale procuraturii, ca neîntemeiată.

Hotărârea este cu drept de apel la Curtea de Apel Chişinău în termen de 30 zile, de la data pronunţării dispozitivului, prin intermediul Judecătoriei Chişinău, sediul Centru.

Preşedintele şedinţei,
Judecătorul Svetlana Cușnir